

چکیده مقالات

چکیده مقالات اساتید و دانش آموختگان

مدرسۀ علمیۀ الزهراء^{عليها السلام}

گرددآورنده: زهره جعفری^۱

^۱ طلیه سطح ۳ جامعه الزهراء^{عليها السلام}، معاون پژوهش مدرسۀ علمیۀ الزهراء^{عليها السلام}

پژوهش باستانی هم برای رسیدن به اوج قله‌ی علم و
ایجاد مرجعیت علمی و هم باید برای حل مسائل
جاری کشور باشد.

مقام معظم رهبری (مدخله‌العالی) ۱۳۷۰/۰۳/۲۰

فهرست مطالب

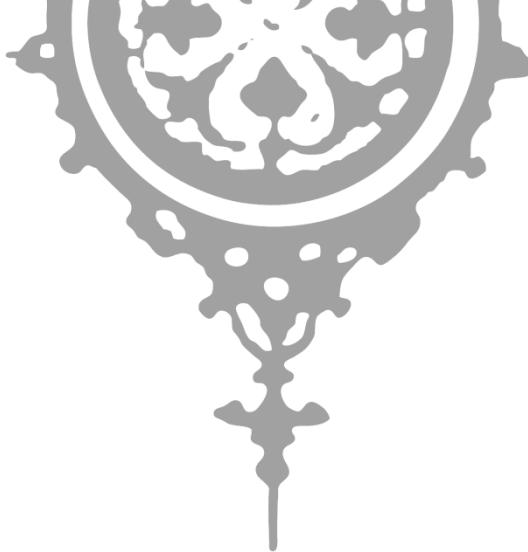
پیشگفتار

- ۹
- ۱۰ نگرشی خلاقانه در کارکرد اینترنت در زنان ایرانی
- ۱۱ فاطمه اسماعیلی
- ۱۲ بررسی قاعده مایضمون در عقود مستحدثه (بیمه)
- ۱۳ بهنائز زندیه دولابی
- ۱۴ چاپ در مجله بین‌المللی با رتبه isc
International Journal of Multicultural and Multireligious
Understanding
- ۱۵ قضا زدایی و کیفر زدایی در حدود با تکیه بر عدالت ترمیمی
- ۱۶ طبیه رضایتی
- ۱۷ چاپ در مجله بین‌المللی با رتبه isc
International Journal of Multicultural and Multireligious
Understanding
- ۱۸ منطق خون در قیام امام حسین علیه السلام با نگاهی بر شهادت حضرت علی اصغر علیه السلام
- ۱۹ فاطمه فرج زادی
- ۲۰ تاریخ گرایش مردم بصره به عثمانیه
- ۲۱ اشرف عظیمی شوستری
- ۲۲ چاپ شده در نشریه بین‌المللی با رتبه isc
International Journal of Multicultural and Multireligious
Understanding

رویکرد ابن رضوان مالقی و ابن ازرق غرناطی در بازتاب تشیع سلطان محمد	
۲۳	خداپنده
۲۴	سمیه حاضری
۲۵	معناشناسی واژه اظهار در قرآن کریم
۲۶	راضیه فلاحتی
۲۷	چاپ شده در نشریه بین‌المللی با رتبه ISC
بررسی صفات الهی عزت، قدرت و علم نافذ در دعای سحر و ریشه‌های قرآنی	
۲۸	آن
۲۹	مهلا شادمهر
۳۰	مبنای فقهی عدم پوشش صورت زنان شیعه در حال احرام
۳۱	فاطمه محرومی
۳۲	مسئله حجاب و آثار تربیتی آن بر اساس سیر نزول آیات
۳۳	فاطمه محرومی
ارزیابی تطبیقی جایگاه و کارکرد خبر واحد تفسیری در مبانی آیت‌الله فاضل	
۳۴	لنکرانی و آیت‌الله جوادی آملی
۳۵	نجمه سادات میرغفوریان
سیر تحول مفهوم جنون در متون ماندگار ادب فارسی	
۳۶	
۳۷	سمانه سادات سدیدپور
رویکرد زیباشناسی در سیره پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه و آله و سلم	
۳۸	
۳۹	مانداننا موسوی

۴۰	امریبه معروف و نهی از منظر تفاسیر المیزان مفاتیح الغیب و کشاف
۴۱	فاطمه محرومی
۴۲	بررسی تطبیقی مصادیق جامعه جاهلی مقارن دوره پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small> و جامعه مدرن
۴۳	سمانه سادات سدیدپور
۴۴	بررسی رابطه ابعاد توسعه یافته‌گی با مرگ (خودکشی - دیگرکشی): مطالعه طبیقی در سطح کلان
۴۵	سمانه سادات سدیدپور
۴۶	پیشگیری از دنیاطلبی، به عنوان منشاء بیماری‌های روح و روان، در اندیشه علامه طباطبائی
۴۷	سمانه سادات سدیدپور
۴۸	فرا تحلیل اثربخشی دین‌داری و معنویت در درمان اختلالات روانی-بالینی طی سال ۲۰۱۳-۲۰۰۳
۴۹	سمانه سادات سدیدپور
۵۰	هویت ایرانی از دیدگاه صاحب‌نظران و مردم
۵۱	سمانه سادات سدیدپور
۵۲	فرا تحلیل تحقیقات مربوط به طلاق: رویارویی عوامل فردی و اجتماعی
۵۳	سمانه سادات سدیدپور
۵۴	کنش صادقانه و عوامل مؤثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم
۵۵	سمانه سادات سدیدپور

۵۶	کدهای اخلاق پژوهش در تجربه‌ی زیسته‌ی نخبگان علوم اجتماعی	
۵۷	..... سمانه سادات سدیدپور	
۵۸	بررسی وضعیت اشتغال خارج از خانه زنان فارغ‌التحصیل دانشگاهی	
۵۹	..... سمانه سادات سدیدپور	
۶۰	بررسی جایگاه تفکر انتقادی در منابع دانشگاهی مطالعاتی رشته جامعه‌شناسی	
۶۱	..... سمانه سادات سدیدپور	
۶۲	تحلیل اثرات دورکاری زنان شاغل و متأهل بر تعادل کار- زندگی	
۶۳	..... سمانه سادات سدیدپور	
۶۴	تأثیر خشم و کظم غیظ بر سلامت روان در منابع اسلامی و غربی	
۶۵	..... سمانه سادات سدیدپور	

پیشگفتار

پژوهش، بنیادی ترین گام در جستجوهای علمی است. در همه قلمروهای دانش، از جمله حوزه‌های علمیه، هرگاه پژوهش رو به افول و سستی نهد، گام‌های علمی سست می‌گردند. نگارش مقالات علمی در دستور کار همه مدارس علمیه خواهران قرار گرفته است.

مقاله علمی، برآمده از پژوهش روشمند در موضوعات موردنیاز جامعه بر پایه قرآن و سنت پیامبر والا و خاندان معصوم او علیهم صلوات الله- است که هم از توان پژوهش طالبان علم حکایت دارد و هم آنان را در مسیر سلوک علمی، به تکاپو بر می‌انگیزد.

اثر پیش رو، مجموعه مقالات چاپ شده اساتید محترم و دانشآموختگان مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام در نشریات داخلی و بین‌المللی است.

با این امید که تلاش ما در این قلمرو، به بهبود روند پژوهش‌های علمی حوزوی بینجامد، از کاستی‌های احتمالی پژوهش خواسته، از خداوند متعال خواستاریم که همگامان این سعی بليغ را پاداش جزيل عنایت فرماید و رهاورد اين کوشش را به نگاه مهرآمیز حضرت ولی عصر عجل الله تعالى فرجه الشريف آراسته فرماید.

نگرشی خلاقانه در
کار کرد اینترنت
در زبان ایرانی

فاطمه اسماعیلی^۱

اینترنت بانک اطلاعاتی جهانی است. کاربران اینترنت با ورود به فضای مجازی، با دنیای وسیع و حیرت‌انگیزی مواجه می‌شوند پس برای درک صحیح آن ناگزیر باید کارکردهای مثبت و منفی آن را بشناسند و فراگیرند. هدف این مقاله شناخت نگرش متخصصین و صاحب‌نظران در شناسایی کارکردهای مثبت و منفی اینترنت در زنان ایرانی است.

روش تحقیق در این مقاله بهصورت ترکیبی و از طریق روش کیو است، تعداد ۴۲ نفر از متخصصین بهصورت هدفمند انتخاب شدند، سپس از طریق مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخت، نگرش سنجی انجام و روایی پرسشنامه بهصورت صوری و محتوایی بررسی و پایایی آن مورد تائید صاحب‌نظران قرار گرفت. داده‌های جمع‌آوری شده از طریق تحلیل عاملی کیو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های تحقیق نشان داد کارکرد اینترنت در حوزه زنان بهصورت مثبت و منفی، در پنج مؤلفه با اولویت شاخص‌هایی در نوع استفاده از اینترنت بهصورت "جستجو گری"، در پیامدهای شبکه‌های اجتماعی شاخص "خبرسازی و دروازه‌بانی خبر"، در بازی‌های رایانه‌ای "فردگرایی در خانواده"، در مؤلفه وبلاگ‌ها "دسترسی آسان" و در تالار گفتگو "تعاملات اجتماعی" مطرح است. با توجه به اهمیت فزاینده فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در بازار جهانی و حضور بیش از پیش زنان در اجتماع به عنوان کاربران اینترنتی باید کارکردهای مثبت و منفی آن را نیز مورد توجه قرارداد تا بتوان برای استفاده بهینه و کاهش اثرات منفی آن برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های متناسب نمود.^۲

کلیدواژه

کارکرد اینترنت، زنان ایرانی، روش کیو

^۱ دانش آموخته مدرسه علمیه زینب کبری علیها السلام، سرپرست مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام کارشناسی ارشد مطالعات زنان

^۲ فصلنامه علمی پژوهشی ابتکار و حلاقیت در علوم انسانی، دوره پنجم، شماره چهارم، بهار ۱۳۹۵

بهناز زندیه دولابی^۱

گسترده‌گی معاملات، در جوامع انسانی و عدم انحصار به قشر یا فرد خاص و پیدایش معاملات جدید، صیانت از حقوق مالی افراد و آگاه ساختن آن‌ها نسبت به تعهدات و مسئولیت‌های مالی متأثر از این معاملات، وجود قوانین و مقرراتی را ضروری می‌کند و قاعده‌ماضمون، یکی از آن‌هاست که با دو عبارت در کلام فقهاء آمده است. «کل ما یضمن بصحیحه، یضمن بفاسده» و «کل مالا یضمن بصحیحه لا یضمن بفاسده» به این معنا که عقد صحیحی که ضمان آور باشد، فاسد آن نیز ضمان آور است؛ و اگر عقد صحیحی ضمان آور نبود فاسد آن نیز ضمان ندارد. با پیدایش تحولات در جامعه بشری و گسترش روابط تجاری و اقتصادی، موضوعات تازه‌ای به وجود آمد که بی‌تردید دارای آثار فقهی و حقوقی جدیدی بود. این موضوعات تازه، در معاملات و تجارت با عنایین متفاوتی نام‌گرفته که از آن‌ها تعبیر به مسائل یا عقود مستحدثه می‌شود. این نوشتار برای رعایت اختصار از میان عقود مستحدثه به جهت اهمیت و فraigیری، تنها عقد بیمه را مورد بررسی قرار داده که در متون قدماء بحثی از آن مطرح نشده است ولی فقهاء معاصر آن را مورد بررسی قرار داده‌اند و برخی آن را عقد مستقل و برخی آن را مندرج در یکی از ابواب فقه دانسته‌اند. روش جمع‌آوری اطلاعات در این نگارش، کتابخانه‌ای بوده و روش تحقیق، توصیفی – تحلیلی می‌باشد. این عقد گرچه شباختی با برخی از عقود معین دارد ولی مصدق هیچ کدام از آن‌ها نیست. لذا برخی از فقهاء، بیمه را عقد مستقلی ذکر کرده‌اند. با بیان تعریف این عقد و دیدگاه‌های فقهاء در بیان جایگاه آن در میان عقود، شمول قاعده‌ماضمون بر این عقد روشن می‌گردد.

کلیدواژه

قاعده، ضمان، قاعده‌ماضمون، عقود مستحدثه، بیمه

^۱ استاد و مدرس حوزه، سطح سه فقه و اصول

International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding

The extent of transactions, in human societies and the non-monopoly of a particular class or individual, and the emergence of new transactions, protecting the financial rights of individuals and informing them of the obligations and financial responsibilities affected by these transactions, requires laws and regulations. If a correct contract is not a guarantee, its corrupt one is not a guarantee. With the emergence of changes in human society and the expansion of trade and economic relations, new issues arose which undoubtedly had new jurisprudential and legal effects. These new issues are called in transactions and trade with different titles. They are interpreted as emerging issues or contracts in order to observe the brevity of the new contracts due to their importance and comprehensiveness, this article has examined only the insurance contract, which has not been discussed in the ancient texts, but contemporary jurists have examined it, and some have considered it an independent contract and some They have considered it in one of the chapters of jurisprudence. The method of data collection in this writing is library and the research method is descriptive-analytical. Although this contract is similar to some specific contracts, it is not an example of any of them. Therefore, some jurists have mentioned insurance as an independent contract. By stating the definition of this contract and the views of the jurists in expressing its place among the contracts, the inclusion of the rule in this contract becomes clear.

Keywords: Rule; Guarantee; Guarantee Rule; New Contracts; Insurance

قضا زدایی و کیفر زدایی
در حدود با تکیه بر
عدالت ترمیمی

طیبه رضایتی^۱

هرچند بحث از عدالت ترمیمی در شمار مباحث نواظهور در عرصه حقوق کیفری محسوب می‌شود، اما جستجو در متون فقهی و رویکرد ویژه نظام عدالت کیفری اسلام به مجازات‌ها، حاکی از توجه خاص فقه جزای اسلام به تئوری «عدالت ترمیمی» است. چالش‌هایی که موجب شد رسالت مهم نظام عدالت کیفری کلاسیک در جهت ایجاد بازدارنده‌گی عمومی و تحقق اصلاح بزهکاران در عمل با مشکل مواجه شود، زمینه ظهور به سمت عدالت ترمیمی را فراهم ساخت. این تئوری با تدبیری قضایا زدا و کیفر زدا و جرم‌زا سعی نموده تا اختلاف میان بزه دیده و بزهکار را فیصله داده و خسارتهای ناشی از جرم را در پرتو یک سیاست جنایی مشارکتی با مشارکت فعل بزه دیده، بزهکار و اجتماع ترمیم بخشد. نوشتار حاضر با روشنی توصیفی مبتنی بر آموزه‌های فقهی مبین این است که چگونه شریعت اسلام در زمینه مجازات‌های حدی، برای پاسداری از مصالح اساسی جامعه و تأمین امنیت اجتماعی با ارائه راهکارهای قضایا زدا و کیفر زدا، بر پیشگیری از جرم و اصلاح و درمان مجرم تأکید نموده است. ترغیب بر بزه پوشی و انکار در حدود در مرحله تعقیب جرم، سخت‌گیری در اثبات جرائم حدی و اعمال قاعده درء در مرحله اثبات جرم و پذیرش توبه و عفو در مرحله حکم و اجرای مجازات‌های حدی، تدبیری قضایا زدا و کیفر زدا در حدود هستند که زمینه ظهور و بروز «عدالت ترمیمی» در حیطه این نوع مجازات‌ها را فراهم می‌سازند.

کلیدواژه

قضایایی، کیفر زدایی، عدالت کیفری، عدالت ترمیمی، تئوری سزاده‌ی، تئوری بازپروری، مجازات‌های حدی

^۱ استاد و مدرس حوزه، کارشناسی ارشد فقه و حقوق، دانش‌آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding

Although the discussion of restorative justice is one of the emerging issues in the field of criminal law, but the search in jurisprudential texts and the special approach of the Islamic criminal justice system to punishment, indicates the special attention of Islamic criminal jurisprudence to the theory of "restorative justice". The challenges that made the important mission of the classical criminal justice system in order to create public deterrence and achieve the reform of criminals, provided the way for the emergence of restorative justice. This theory has tried to resolve the dispute between the victim and the offender through De judicialization and punishment measures and to repair the damages caused by the crime in the light of a participatory criminal policy with the active participation of the victim, the offender and the community. The present article describes in a descriptive way based on the teachings of jurisprudence how Islamic law in the field of provision punishments, in order to protect the basic interests of society and ensure social security by providing De judicialization and punishment solutions, has emphasized on crime prevention and correction and treatment of the offender. Encouraging delinquency and denial in the stage of prosecuting a crime, strictness in proving provision crimes and applying the rule of Dara in the stage of proving a crime and accepting repentance and pardon in the stage of sentencing and execution of provision punishments, De judicialization and punishment measures are within the provision. And provides the emergence of "restorative justice" in this type of punishment.

Keywords: De judicialization, punishment; Criminal Justice; Restorative Justice; Punishment Theory; Rehabilitation Theory; Hadd Punishments

منطق خون در قیام امام
حسین علیه السلام با نگاهی
بر شهادت حضرت
علی اصغر علیه السلام

فاطمه فرح زادی^۱

از جمله ویژگی‌های شاخص قیام امام حسین علیه السلام، خونین شدن این قیام با خون مطهر شهیدان، به ویژه حضرت علی اصغر علیه السلام است. بر اساس نقل مقاتل و کتاب‌های تاریخی و مفاد زیارت‌نامه‌ها، امام حسین علیه السلام در روز عاشورا خون زخم و جراحت خویش را به آسمان پاشید و صورت مبارکش را با آن رنگین کرد. همچنین خون علی اکبر علیه السلام و علی اصغر علیه السلام را نیز به هنگام شهادت به آسمان پاشید و قطراهای از آن خون به زمین بازنگشت. بر این خونین کردن صحنه شهادت بهترین عزیزان از سوی امام حسین علیه السلام، به ویژه علی اصغر علیه السلام منطق و اهدافی حاکم است. نوشتار پیش رو با روش توصیفی - تحلیلی و شیوه کتابخانه‌ای، به کشف این منطق خون می‌پردازد.^۲

کلیدواژه

امام حسین علیه السلام، حضرت علی اکبر علیه السلام، حضرت علی اصغر علیه السلام، منطق خون، عاشورا

^۱ استاد حوزه، سطح سه تفسیر و علوم قرآنی، کارشناسی ارشد کلام امامیه، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیه السلام

^۲ چاپ شده در فصلنامه علمی تخصصی معارف حسینی، سال سوم، شماره ۱۰، تابستان ۱۳۹۷

تاریخ گرایش
مردم بصره به
عثمانیه

اشرف عظیمی شوستری^۱

تاریخ گرایش مردم بصره به عثمانیه و وضعیت بصره و مردم بصره و عقاید آنان، از زمان تأسیس شهر بصره تا جنگ جمل از موضوعات مهم تاریخی است که کسی تاکنون به آن نپرداخته است. هدف از طرح این موضوع، ارائه شناخت کلی از تفکر و عقاید عثمانیه و مردم بصره است. این پژوهش در صدد پاسخ به این سؤال که چگونه و از چه زمانی مردم بصره عثمانی شدند. نوشته پیش رو با روش تاریخی توصیفی، با استفاده از منابع تاریخی با روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای، نگاشته شده است. عثمانیه، در ابتدا فرقه‌ای سیاسی بود که پس از کشته شدن عثمان به بهانه خونخواهی، جنگ جمل را در اطراف بصره به سرکردگی طلحه، زبیر و عایشه، به راه انداختند. بنا بر نقل مورخان، اکثر مردم بصره، بیعت خود را با امام علی^{علیه السلام} شکسته و با آنان همدست شدند. تفکر عثمانیه که در اغلب مردم بصره تا پیش از جنگ جمل پنهان بود، پس از آن بروز کرد. درنتیجه، گرایش اکثر مردم بصره به عثمانیه از زمان جنگ جمل بود که یافته این مقاله است.

کلیدواژه

گرایش، مردم بصره، عثمانیه، امام علی^{علیه السلام}، جنگ جمل، جمل اصغر

^۱ کارشناسی ارشد تشیع، معاون پژوهش (سابق) مدرسه علمیه الزهرا^{علیها السلام} دانش آموزخانه مدرسه علمیه الزهرا^{علیها السلام}

چاپ شده در نشریه بین المللی با رتبه isc

International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding

The history of the tendency of the people of Basra to the Ottoman Empire and the situation of Basra and the people of Basra and their beliefs, from the time of the founding of the city of Basra to the Battle of Jamal, is one of the important historical issues that no one has addressed so far. The purpose of this issue is to provide a general understanding of the Ottoman thought and beliefs and the people of Basra. This study seeks to answer the question of how and when the people of Basra became Ottoman. The present article has been written in a descriptive historical method, using historical sources with the method of collecting library information. The Ottomans were originally a political sect that, after the assassination of the Ottomans under the pretext of bloodshed, waged a war of attrition around Basra led by Talha, Zubair and Aisha. According to historians, most of the people of Basra broke their allegiance to Imam Ali (as) and collaborated with him. The Ottoman ideology, which was hidden from most of the people of Basra before the Battle of Jamal, emerged after that. As a result, the majority of the people of Basra turned to the Ottoman Empire from the time of the Camel War, which is the finding of this article.

Keywords: Orientation; People of Basra; Ottoman Empire; Imam Ali (AS); Camel War; Small Camel

رویکرد ابن رضوان مالقی
و ابن ازرق غرناطی
در بازتاب تشیع
سلطان محمد
خدابنده

سمیه حاضری^۱

علل و نتایج تشیع سلطان محمد خدابنده در منابع تاریخی شرق جهان اسلام بهویژه در منابع ایرانی بازتاب گسترده‌ای داشته است. ابن رضوان مالقی (متوفای ۷۸۲) و ابن ازرق غرناطی (متوفای ۸۹۶) دو عالم برجسته سیاست‌نامه نگار اندلسی در غرب جهان اسلام از طریق رحله ابن بطوطه با این ماجرا آشنا شدند. آن دو نه از منظر تاریخ نگارانه، بلکه در مقام تخطه و تبیح این رویداد از موضع عالمان سیاسی که در پی تصحیح امور و تبیح نظام سیاسی مطلوب اسلامی بر اساس قرائت خاص اسلام سنی مالکی بودند، به این موضوع پرداخته‌اند. سؤال اصلی پژوهش این است که گرایش سلطان محمد خدابنده به تشیع چه بازتابی در اندیشه سیاسی ابن رضوان مالقی و ابن ازرق غرناطی داشته است؟

این نوشتار با بررسی آثار این دو عالم اندلسی نشان داده است که تأثیر جهانی‌بینی سنی این دو دانشمند و انگیزه‌های دخیل در تصنیف آثارشان متأثر از فضای سیاسی و اجتماعی غرب جهان اسلام بوده است. باورهای اسلامی ابن رضوان و ابن ازرق بر اساس مذهب تسنن مالکی و نگاه به تشیع بهمثابه رفض و بدعت در اسلام، موجب ارائه تصویری منفی از گرایش سلطان محمد خدابنده به تشیع در غرب جهان اسلام شده است.^۲

کلیدواژه

ابن ازرق غرناطی، ابن رضوان مالقی، سلطان محمد خدابنده، مذهب در دوره ایلخانی

^۱ دانش آموخته مدرسه علمیه الزهراء علیها السلام طلبه سطح ۳ مدرسی ادبیات عرب

^۲ چاپ شده در فصلنامه علمی پژوهش نامه تاریخ اسلام، سال دهم، شماره سی و هفتم، بهار ۹۹

معناشناسی واژه

اظهار در قرآن

کریم

راضیه فلاحتی^۱

واکاوی واژه إظهار در قرآن با دقت در واژه‌های هم‌ریشه، همنشین و جانشین امری است که نوشتار حاضر بدان می‌پردازد. این پژوهش به صورت کتابخانه‌ای بوده و روش تحقیق در این نگارش توصیفی تحلیلی است. اصل و ریشه إظهار، الظہر به معنی آشکاری در مقابل پنهانی است و إظهار، ایجاد این ظهور است. بررسی این نکته در همنشینی رسول، الدین، اطفاء و اتمام با واژه إظهار روشن تر می‌گردد. إظهار دین وظیفه‌ای است که رهبری آن به عهده رسول دین است که خلیفه خدادست، این مسئولیت همه‌جانبه است اما غلبه فرهنگی بر غلبه با جنگ و قتال ترجیح دارد و این نکته از دقت در آیات دیگر به جهت انسجام متن قرآن به دست می‌آید. تحقق وعده خدا لِيَظْهُرَ عَلَى الدِّينِ كُلُّهُ بِهِ وسیله اتمام نور الهی به عهده پیروان رسول دین است. علو مقام شریعت الهی به گونه‌ای است که گرچه ممکن است پیروزی ظاهري گاهی با جبهه کفر باشد اما عزت و حکمت حقیقی و پایدار از آن عزیز حکیم خواهد بود که این مهم از رابطه إظهار با غلبه و هیمنه آشکار می‌گردد و مسلمانان را به این ضرورت توجه می‌دهد که وظیفه إظهار دین یعنی ابلاغ هیمنه و استحکام دین به جهت فحوای متعالی آن به عهده آن‌هاست.

کلید واژه

إظهار، علو، هیمنه، غلبه، قرآن

^۱ استاد و مدرس حوزه، سطح ۴ فسیر تطبیقی

چاپ شده در نشریه بین المللی با رتبه isc

International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding

The analysis of the word's manifestation in the Qur'an is carefully related to the words co-root, cohabitant and substitute that the present article deals with. This research is a library and the research method in this writing is descriptive-analytical. The origin of the manifestation of "appearance" means the obvious versus the hidden, and the manifestation is the creation of this appearance. Examining this point becomes clearer in the combination of "Rasool", "Al-Din", "Atfa " and "Itamam" with the word "Izhar".

The expression of religion is a duty led by the "Messenger of Religion" who is the Caliph of God. comes. Fulfillment of God's promise "liyuzhirah ealay alldyn kulluhu" [By the completion of the divine light is the responsibility of the followers of the Prophet. The supremacy of the divine law is such that although it may sometimes be an apparent victory sometimes with the front of disbelief, the true and lasting dignity and wisdom will be from that dear sage, which is evident from the relationship between manifestation and domination" and "hegemony". It draws the attention of Muslims to the necessity that the duty of revealing the religion" means conveying the hegemony and strengthening of the religion for its transcendent content.

Keywords:

Ezahar; Olove; Heimna; Ghalbah; Quran

بررسی صفات الهی عزت،
قدرت و علم نافذ در
دعای سحر و ریشه‌های
قرآنی آن

مهلا شادمهر^۱

یکی از دعاهایی که شیعیان آن را در ماه مبارک رمضان می‌خوانند دعای سحر است که با عبارت «اللهم إني اسالك من بهايک بابهاء و كل بهايک بهي» آغاز می‌شود. این دعا دارای مضامین توحیدی بوده و موردنوجه اندیشمندانی چون امام خمینی (ره) قرارگرفته و بر آن شرحی نیز نگاشته‌اند. این تحقیق به بررسی صفات الهی عزت، قدرت و علم نافذ در دعای سحر و ریشه‌های قرآنی آن می‌پردازد. روش جمع‌آوری مطالب این پژوهش به صورت کتابخانه و روش تحقیق، توصیفی کاربردی است. بامطالعه این پژوهش به دست خواهد آمد که خدای عزیز؛ یعنی عزیز توانایی که مغلوب نمی‌شود و شکست‌ناپذیر است و هر صاحب عزتی از او عزت گرفته است. قرآن در این باره می‌فرماید: «إِنَّ الْعَزَّةَ لِلَّهِ جُمِيعًا» صفت قدرت مستطیله ای خداوند؛ یعنی قدرتی که بر همه‌ی ممکنات قهر و غلبه دارد و اراده او به هیچ شرطی وابستگی ندارد: «وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» خدای علیم خدایی است که به کل عالم احاطه‌ی شهودی داشته و اراده او در همه عوالم نافذ است: «وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ» در این مقاله علاوه بر شناخت اجمالی صفات مذکور، توجه و تأمل مخاطب به این موضوع معطوف خواهد شد که ادعیه‌ی معصومین: تماماً مطابق با مفاهیم قرآن و برخوردار از مشرب وحی الهی است. هم‌چنین به طور مختصر به این موضوع هم اشاره شده که انسان کامل مظہر همه‌ی اسماء و صفات خداوند حتی اسماء ذات است و فرازهای توحید ذات در دعای سحر، ریشه‌ای قرآنی دارند.^۲

کلیدواژه

توحید ذاتی، تجلی، جلوه، دعای سحر

^۱ استاد و مدرس حوزه، سطح ۳ تفسیر و علوم قرآن

^۲ دو فصلنامه تخصصی پژوهش‌های نوین در آموزه‌های قرآن و سنت، سال چهارم، شماره هفتم، بهار و تابستان ۱۴۰۰

مبناي فقهی عدم پوشش
صورت زنان شيعه
در حال احرام

فاطمه محرومی^۱

یکی از احکام ثابت اسلام که همه مذاهب اسلامی بر آن اتفاق دارند، دستور رعایت پوشش برای بانوان در حال احرام است ولی از آنجاکه در میان پیروان مذاهب اسلامی در رعایت حدود پوشش در حال احرام تفاوت عملی ملاحظه می شود تا آنجا که زنان شیعه بر اساس فتوای فقهای شیعه بر حرمت ستر صورت، خود را ملتزم به اجرای این حکم برای صحبت اعمال و مناسکشان می دانند. درحالی که برخی دیگر از حجاج مناسک خود را با روینده به جا می آورند، لازم دانسته شده که حدود ستر و پوشش زن محرم در اسلام بر مبنای مبانی و منابع فقه اسلامی به طور دقیق و مستدل موردبررسی قرار گیرد؛ بنابراین، سؤال اصلی تحقیق این است که حکم ستر صورت زن در حال احرام از منظر فقه اسلامی چیست و دلایل جواز و عدم جواز آن کدامند؟ در این نوشتار برای رسیدن به این هدف با استفاده از شیوه توصیفی - تحلیلی و به روش مطالعه کتابخانه‌ای، دیدگاه‌های فقهای مذاهب اسلامی در این خصوص بیان شده و با نگاه تطبیقی و با توجه به منابع روایی و استنباطه‌ای فقهاء، مسئله موردبررسی قرار گرفته و دلایل و مبانی آن مطرح شده و به این نتیجه رسیده است که ستر صورت در حال احرام حرام است و اسفار آن مورد اتفاق علمای شیعه و سنی می باشد و جواز ستر به صورت اسدال که در روایات آمده ناظر به حالت ضرورت و در معرض نگاه نامحرم مورد اتفاق می باشد و تفاوتی که در عمل میان پیروان مذاهب مختلف اسلامی مشاهده می شود، در بحث علمی و حکمی وجود نداشته و وحدت در حکم در میان تمام مذاهب اسلامی در وجوب عدم ستر صورت زن محرم وجود دارد و عمل زنان شیعه در این مورد محمول بر صحت است.^۲

کلیدواژه

حجاب، ستر صورت، احرام (محرم)، زن شیعه

^۱ استاد و مدرس و مدیر حوزه، سطح ۴ تفسیر تطبیقی، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهراء علیها السلام

^۲ پژوهشنامه مطالعات میان رشته‌ای تفسیر و کلام کوثر پاییز و زمستان ۱۳۹۷ - شماره ۱

مسئله حجاب و آثار تربیتی آن
بر اساس سیر نزول آیات

فاطمه محمری^۱

ترویج فرهنگ اسلامی و آثار تربیتی آن در ابعاد مختلف نیازمند ایجاد زیرساخت‌ها و بسترهای لازم در حوزه فردی و اجتماعی است. یکی از نمادهای مهم فرهنگ اسلامی، حجاب است که قرآن در آیات ۵۹ سوره احزاب و ۳۱ سوره نور در یک سیر نزولی خاص به آن پرداخته است. این نوشتار در پاسخ به سؤال چگونگی زمینه‌سازی قرآن برای تحقق حجاب بر اساس سیر نزولی آیات، در صدد بررسی چگونگی زمینه‌سازی تربیتی قرآن برای تحقق مسئله حجاب بر اساس سیر نزولی آیات قرآن است. بررسی محتوای آیات نشان می‌دهد که ایجاد یک شخصیت ایمانی در سطح فردی از یک طرف و توسعه یک الگو از طرف دیگر نقش اساسی در پذیرش حجاب دارد. ازین‌رو در آیه ۳۵ سوره احزاب ده ساخته اصلی برای زنان و مردان مؤمن به عنوان عوامل زمینه‌ای مورد تاکید قرار گرفته و نهادینه شدن آن، پیش شرط تحقق حجاب واقعی و اجرایی شدن حکم شرع قلمداد می‌شود و در آیه ۵۹ به اصل مسئله حجاب و فلسفه وجودی آن تأکید نموده است. همچنین پس از موضوع ایجاد شخصیت ایمانی، تقدم توسعه فرهنگ حجاب از همسران طبقات مرجع به عنوان الگوی تربیتی مورداشاره قرار داده است. قرآن جدای از آثار تربیتی فردی حجاب در ایجاد عفاف و پاکدامنی برای زنان، بایان حکم حجاب در صدد ایجاد شخصیت حقیقی، ایمانی و اجتماعی برای زنان محجبه و تمایز آن از زنان بدون پوشش است. افون بر این سالم‌سازی جامعه و رشد افراد آن و ایجاد عفت عمومی از جمله آثار مهم تربیتی حجاب است که این پژوهش با بررسی سیر نزولی حجاب به روش توصیفی و تحلیلی و تفسیر متن در صدد تبیین آن است که از تفاسیر المیزان، مجمع‌البيان، مفاتیح‌الغیب و کشاف نیز بهره گرفته شد.^۲

کلیدواژه

تربیت، حجاب، ستر، خمر، زینت، تفسیر تنزیلی

^۱ استاد، مدرس و مدیر حوزه، سطح ۴ تفسیر تطبیقی، دانش‌آموخته مدرسه علمیه الزهراء علیه‌السلام

^۲ همایش نگرش علمی و کاربردی به عفاف و حجاب تهران - دانشگاه الزهراء علیه‌السلام ۱۳۹۶

ارزیابی تطبیقی جایگاه و کارکرد
خبر واحد تفسیری در مبانی
آیت‌الله فاضل لنکرانی و
آیت‌الله جوادی آملی

نجمه سادات میرغفوریان^۱

خبر واحد از آن جهت که در تفسیر حجیت دارد یا خیر، در مبنای مفسر اثر می‌گذارد. کسانی که حجیت خبر واحد را به دلیل آیه (نبأ) و سیره عقلاء پذیرفته‌اند دستشان نسبت به تفسیر بازتر است از آنانی که حجیت خبر واحد را در تفسیر به علت حجیت تعبدیه نمی‌پذیرند؛ لذا این اختلاف دو دیدگاه بین قدماء مفسرین به وجود آورده است و مفسران معاصر هم به تبع اساتید خود این دو روش را در تفسیرشان اعمال کرده‌اند. حضرت آیت‌الله جوادی آملی تفسیر خود را بر مبنای عدم حجیت خبر واحد در تفسیر بنا می‌گذارد و حضرت آیت‌الله فاضل لنکرانی مبنایشان پذیرش حجیت خبر واحد در تفسیر می‌باشد.

حاصل آنکه: با بررسی مبانی هر دو دیدگاه؛ مشاهده می‌شود که پذیرنده‌گان حجیت خبر واحد در تفسیر، شرایطی برای آن قائل هستند و روایاتی که ازلحاظ سند یا محتوا، ضعف یا سستی در آنها مشهود باشد را معتبر ندانسته و نمی‌پذیرند؛ و اما آن‌هایی که برای خبر واحد در تفسیر حجیت قائل نیستند، در تفاسیرشان از خبر واحد آورده‌اند؛ که جای تأمل دارد.^۲

کلید واژه

خبر واحد، حجیت خبر واحد، روایات تفسیری، آیت‌الله فاضل لنکرانی، آیت‌الله جوادی آملی

^۱ استاد و مدرس حوزه، سطح ۴ تفسیر تطبیقی

^۲ پژوهش نامه علوم حدیث تطبیقی، دو فصلنامه علمی پژوهشی، سال ششم، ش ۱۱، پاییز و زمستان ۱۳۹۸

سیر تحول مفهوم جنون در
متون ماندگار ادب فارسی

سمانه سادات سدیدپور^۱

جنون واژه‌ای است که دارای اعتباری نسبی است و گفتمان فعلی آن هم چنان نیازمند اصلاح است؛ بنابراین، در این پژوهش با رویکردی کیفی ضمن مطالعه مفهوم جنون و سیر تحول آن در گذر زمان سعی شده است رویدادهای زمانی تأثیرگذار بر این مفهوم مطالعه شود. این پژوهش با نگاهی به رویکرد تبارشناسانه فوکو و با استفاده از تکنیک تحلیل محتوای کیفی، به خوانش سیر تحول مفهوم جنون در آثار شاعران ماندگار ایران فردوسی، نظامی، سعدی، مولوی و حافظ و تا حد امکان اصلاح این گفتمان می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که از فردوسی تا مولوی کاربرد مفهوم جنون مورد توجه بوده است و پس از مولوی، این توجه سیر کاهشی دارد. به لحاظ معنایی، مطالعه مفهوم جنون و سیر تحول آن، هم‌چنین بررسی تغییرات ویژگی‌های شخصیت مجنون نشان می‌دهد که در تمام دوره‌ها، شعرا دو تعبیر مثبت و منفی (جنون دنیابی و جنون الهی) از جنون در مدنظر دارند و این عامل جنگ بود که توجه گستردۀ جامعه را به سمت جنون سیر داد و پس از فروکش کردن جنگ، زمینه‌های خردورزی رشد کرد. در بررسی شخصیت مجنون مطالعه روشن می‌شود که مجنون حافظ از همه خودمحورتر، مجنون سعدی عاقل‌تر، مجنون مولوی شادر و مجنون نظامی عاشق‌تر است. در تأیید اصل برون بودگی فوکو می‌توان گفت نمی‌توان تأثیر رویدادهای زمانی را بر دگرگونی واژگان زبانی نادیده گرفت.^۲

کلیدواژه

شعر فارسی، دیوانگی، جنون، اصل برون بودگی، فوکو تبارشناسی

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ متن شناسی ادب فارسی سال ششم تابستان ۱۳۹۳ شماره ۲ (پیاپی ۲۲)

رویکرد زیباشناسی در سیره

پیامبر اعظم صلی الله علیہ و آله و سلم

ماندانا موسوی^۱

قرآن، پیامبر را به عنوان سرمشق نیکو معرفی می‌کند؛ از این‌رو ضرورت دارد مسلمانان شناخت جنبه‌های گوناگون زندگی پیامبر (ص) را مورد توجه قرار دهند.

وجود مبارک رسول مبارک اسلام مصدق اتم زیبایی و تجلی جلوه احسن حق است که در تمام ابعاد وجودی به دوراز هر نقصی می‌باشد و بی‌شک بررسی سبک و روش و کردار و گفتار نبی مکرم اسلام دریچه‌ای جدید از علم را به روی بشر حقیقت‌جو بازمی‌نماید. یکی از بهترین راه‌ها برای معرفی دین، حکمت معنوی، عرفانی، فرهنگ دینی و تبیین زیبایی‌های سیره پیامبر اعظم (ص) برای انسان معاصر است. این نکته‌ای است که در پژوهش‌های دینی و در کلام جدید باید مورد توجه قرار گیرد.

از نظر زیبایی شناسان، زیبایی از مهم‌ترین راه‌های شناخت و معرفی انبیای الهی، به‌ویژه رسول اکرم (ص) به جهانیان نیز هست. البته زیبایی را نمی‌توان تنها در جنبه صوری جمالی طبیعت و زیبایی ظاهری دید، بلکه جنبه درونی نیز دارد. از آن لحاظ که گوهر زیبایی دارای کیفیتی الهی است، دارای دو جنبه است: یکی در جلوه‌های طبیعی و دیگری نفس و ذات زیبایی و با جمال معنوی است که جنبه باطنی دارد.

هدف مقاله حاضر، سعی در تبیین معرفت دینی و شناخت جلوات سیمای پیامبر اکرم (ص) از جهت نفس جمالی و زیبایی لم یدرک و لم یوصف است.

کلیدواژه

زیبایی‌شناسی، پیامبر، اعظم، سیره شناسی، کمال مطلق

^۱ معاون فرهنگی، طلب سلحنج ۳، دانش‌آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

امربه معروف و نهی از منکر
از منظر تفاسیر المیزان
مفایح الغیب و کشاف

فاطمه محرومی^۱

امربه معروف و نهی از منکر از احکام عملی مسلمانان است و آیات قرآن کریم آنان را به امری به معروف و نهی از منکر امر کرده است؛ اما در مورد قلمرو، شرایط و کیفیت و جوب این واجب الهی در بین گرایش‌های کلامی مطرح در دنیای اسلام اختلاف دیدگاه‌هایی وجود دارد. مذاهب امامیه، معتزله و اشعره علی‌رغم شباهت در بعضی ویژگی‌های امری به معروف و نهی از منکر، تفاوت‌هایی در این مسئله با یکدیگر دارند. این امر، موجب شده همواره بین مفسران و متفسکران این سه مذهب تضارب آراء در مورد ویژگی‌های امری به معروف و نهی از منکر وجود داشته باشد. تحلیل و نقد آراء کلامی و دیدگاه‌های این متكلمان و مفسران اسلامی، موجب تبیین راه حق می‌شود. این پژوهش با روشن توصیفی و تحلیل محتوا و به شیوه تطبیقی به واکاوی مسئله امری به معروف و نهی از منکر در آیات ۱۰۴ و ۱۱۰ سوره آل عمران و ۱۷ سوره لقمان از منظر سه مفسر بر جسته اسلامی: علامه طباطبائی، فخر رازی و زمخشری، در تفاسیر المیزان، مفاتیح الغیب و کشاف می‌پردازد. اگرچه مفسران فوق در اصل وجوب امری به معروف و نهی از منکر اتفاق نظر دارند و آن را اجتماعی امت می‌دانند؛ اما در مورد کیفیت وجوب و شرایط آن باهم اختلاف دیدگاه دارند.^۲

کلید واژه

امری به معروف؛ نهی از منکر؛ المیزان؛ مفاتیح الغیب؛ کشاف

^۱ استاد و مدرس حوزه، سطح ۴ تفسیر تطبیقی، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ اندیشه علامه طباطبائی سال چهارم بهار و تابستان ۱۳۹۶ شماره ۶

بررسی تطبیقی مصادیق جامعه
جاہلی مقاون دورہ پیامبر
اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و

جامعہ مدرن

سمانه سادات سدیدپور^۱

بهناز ذنده^۲

هر سرشتی که در آن ایمان واقعی به خداوند نباشد، جاهلیت است. این مطالعه با روش توصیفی و تطبیقی بررسی مصادیق مشترک جاهلیت مقارن دوران نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و جاهلیت مدرن است. بدین منظور، ابتدا جاهلیت مقارن دوره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم با بهره‌مندی از منابع معتبر در چهار قالب نفی هم‌زمان توحید، معاد و قیامت؛ نفی معاد و قیامت؛ نفی نبوت و نفی صفات الهی معرفی شده و سپس با جامعه مدرن (ماتریالیسم، کاپیتالیسم؛ سکولاریسم؛ لیرالیسم و فمینیسم) تطبیق داده شد. شناخت مصادیق مشترک جاهلیت با جاهلیت مدرن آن برای پیشگیری از ابتلا دویاره جوامع اسلامی به پیامدهای زندگی جاهلانه اهمیت دارد. فرض مطالعه این بود که جامعه مدرن آنجا که از ایمان به خداوند دور می‌شود در حقیقت به سرشت جاهلیت برگشته است. دستاورده اسلام با سنن غلط به مبارزه برخاست اما بار دیگر باورهای جاهلی در پوشش مدرنیته ظاهر شده است. مطالعه نشان داد هر نوع نفی دین اعم از نفی توحید، قیامت، نبوت یا نفی صفات خداوند جاهلیت است تفاوت این دو سرشت جاهلی نه در انحراف از خط ایمان واقعی که در افراط یا تفریطی است که صورت می‌گیرد انحراف یکبار به صورت افراط و بار دیگر به صورت تفریط ظاهر می‌شود.^۳

کلیدواژه

صلی الله علیه و آله و سلم، جاهلیت، جوامع اسلامی، جاهلیت مدرن

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا صلی الله علیه و آله و سلم

^۲ استاد و مدرس حوزه، سطح ۳ فقه و اصول

^۳ فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، دوره ۲۶، شماره ۱۲۲

بررسی رابطه ابعاد
توسعه یافته با مرگ
(خودکشی - دیگر کشی):
مطالعه تطبیقی در سطح
کلان

سامانه سادات سدیدپور^۱

توسعه یافگی زوایای پیدا و پنهانی دارد، با پیامدهایی که هماره مثبت نیست. این پژوهش با دنبال کردن رهیافت جامعه‌شناسخی پارسونز و نظام‌های چهارگانه او تلاش کرد، نگاهی نو به خودکشی و دیگر کشی داشته باشد تا به درک روش‌تری از رابطه ابعاد توسعه یافگی با مرگ عامدانه دست یابد. مطالعه تطبیقی با تکنیک تحلیل ثانویه با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ انجام گرفت. داده‌ها از معترضین سایت‌های بین‌المللی به دست آمدند. با واحد تحلیل قرار دادن کشور، داده‌ها در سطح کلان به صورت تک متغیره و چندمتغیره تحلیل شدند. یافه‌ها نشان دادند: ۱- از بین چهار توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پارسونز، نقش توسعه اجتماعی در تغییرات نرخ خودکشی مهم‌تر است. ۲- هر چهار نوع توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پارسونز با دیگر کشی، رابطه دارند اما تأثیر توسعه فرهنگی قوی‌تر است. لذا دو راهکار توجه به وجود رابطه انسانی- اجتماعی و ایجاد ظرفیت فرهنگی در کنشگران اجتماعی را بهمنظور کاهش مرگ‌های عامدانه، می‌توان مورد توجه قرارداد.^۲.

کلیدواژه

توسعه، خودکشی، مرگ، پارسونز، دیگر کشی

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهراء علیها السلام

^۲ جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه سال دوم پاییز و زمستان ۱۳۹۲ شماره ۲

پیشگیری از دنیاطلبی، به عنوان
منشاء بیماری‌های روح و
روان، در آندیشه علامه
طباطبائی

سمانه سادات سدیدپور^۱

در نگاه علامه طباطبائی (ره)، درمان قطعی بیماری‌های روانی تنها از مسیر قرآن امکان‌پذیر است. کسی که گمراهی و ضلالت را به هدایت ترجیح بدهد، از نظر روانی سالم نیست. تنها خداوند است که می‌تواند انسان را هدایت کند و خداوند این هدایت را از مسیر نبوت و به واسطه انبیا الهی انجام می‌دهد؛ اما انسانی که مبتلا به دنیاطلبی است و تعلق به دنیا را با تعلق به پروردگار جایگزین می‌کند به سبب وجود این رذیلت اخلاقی به ناراحتی‌های روحی مبتلا می‌شود، چون خواسته‌های تاریک نور قلب و عقل او را تاریک می‌کند. راه رسیدن به آرامش، باور خدا، اعتقاد به اصولی چون قیامت، عدل و پذیرش تعهدات ایمانی است. در مرحله دوم پذیرش دستورات عملی چون اقامه نماز و پرداخت زکات طمع آدمی را فرو می‌کاهد و او را به آرامش حقيقی و پایدار می‌رساند.^۲

کلیدواژه

آرامش، ایمان، اضطراب، دنیاطلبی

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طبله سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهراء علیها السلام

^۲ قرآن و طب QURAN AND MEDICINE تأسیستان ۱۳۹۸، دوره ۴، شماره ۳

فرا تحلیل اثربخشی دین داری و
معنویت در درمان اختلالات
روانی-بالینی طی سال ۲۰۰۳-
۲۰۱۳

سامانه سادات سدیدپور^۱

سابقه و هدف اگرچه دین در قرن بیستم مانع برای پیشرفت جوامع بشری و نشانه‌ی کهنه‌پرسنی محسوب می‌شد؛ به طور کلی، برای فرد دین داری که خود را در حمایت همه‌جانبه‌ی خداوند می‌بیند، احساس آرامش و لذت معنوی عمیق به همراه دارد. ازین‌رو، سؤالی که مطرح می‌شود این است که با توجه به تفاوت نگرش‌های موجود، آیا به‌واقع دین می‌تواند در تقویت سلامت روان افراد مؤثر باشد؟ هدف پژوهش حاضر این بود که ضمن مطالعه‌ی رابطه‌ی سلامت روان و دین داری، گستره‌ی پراکنده‌ی نتایج مطالعات این حوزه را نیز بررسی کند. روش این پژوهش فرا تحلیل بود و در گروه پژوهش‌هایی قرار دارد که بر بازنگری سامانمند تکیه می‌کند. بازنگری سامانمند در پی استقرار و ترکیب پژوهش‌ها و شواهدی است که بر پرسش خاصی تمکز دارد. جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر، مقالات علمی-پژوهشی مرتبط با موضوع بود که در فاصله‌ی زمانی سال‌های ۱۳۸۰ تا اوایل سال ۱۳۹۵ منتشر شده بود. ابتدا مطالعه‌ای مقدماتی انجام و بعداز آن داده‌ها گردآوری شد. اعتبار پژوهش‌های منتخب نیز بسیار مطلوب به دست آمد (۰/۹۹)، البته اعتبار در مطالعات ایرانی به میزان بسیار کم، از مطالعات لاتین بیشتر بود. نویسنده‌گان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافعی گزارش نکرده‌اند. یافته‌ها سلامت روان، شادی و رضایت از زندگی، از جمله موضوعاتی هستند که در مقالات ایرانی بسیار تکرار شده‌اند و ناهمگنی متغیرها به نسبت پایین است. در پژوهش‌های لاتین تأثیر دین داری بیش از همه بر سلامت کیفیت زندگی و افسردگی مطالعه شده است. تغییر و تنوع متغیرها در مطالعات لاتین بیشتر از مطالعات ایرانی است. یافته‌ها نشان می‌دهد حدود ۳۴ درصد از کل مقالات، شدت تأثیر را کم، ۳۴/۳ درصد زیاد و ۳۱/۴ درصد نیز آن را متوسط برآورد کرده‌اند. نتیجه‌گیری شدت تأثیر دین داری در مقالات ایرانی بیشتر ارزیابی شده است. یکسان بودن شدت تأثیر کم‌وزیاد در پژوهش‌های ایرانی نشان می‌دهد هنوز در این زمینه نیازمند پژوهش‌های متنوع‌تری هستیم.^۲

کلیدواژه

دین، سلامت روان، فرا تحلیل، معنویت

۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلب سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

۲ پژوهش در دین و سلامت پاییز ۱۳۹۸، دوره ۵، شماره ۳

هویت ایرانی از دیدگاه
صاحب نظران و مردم

سامانه سادات سدیدپور^۱

نویسنده‌گان این مقاله تلاش دارند با بهره‌گیری از روش تحلیل استنادی به مطالعه خلقيات يا صفات اخلاقی-فرهنگی شایع ايرانيان طی نيم قرن گذشته پردازنند. اين پژوهش از سوي نظريه‌های هویت و تغيير فرهنگي پشتيباني می‌شود. جامعه‌ی آماری متشكل از برخی استناد و منابع تاريخی منعکس‌کننده خلقيات ايرانيان و اظهارنظرهای مردم در فضای مجازی است. تحلیل داده‌ها از طریق راهبرد تکرار مداوم صورت گرفته است تا اشباع مفاهیم حاصل شود. پژوهش با این فرض آغاز شد که به نظر می‌رسد ايرانيان با ویژگی‌هایی شناخته يا معرفی شده‌اند که در بیشتر موارد محصول مطالعه‌ی علمی نبوده است. بنابراین نمی‌توان از یك هویت فرهنگی پایدار تحت عنوان خلقيات ايراني نام برد. اين مطالعه نشان داد که مردم و صاحب‌نظران در مورد هویت فرهنگی ايراني توافق نظر کامل ندارند. اطلاعات به دست آمده بر اين امر دلالت دارد که در دنيای معاصر يك فرد ايراني مدرن، به مراتب تقدير‌گرا تر و ممزوج‌تر از گذشته است، آن‌ها از کاهلي و از قضاوتن بدون اندیشه بیزارند، به کثرت‌گرایي قومی و برجسته کردن تفاوت هویت‌های فرهنگی اقوام و حفظ مرزهای جداکننده‌ی گروه‌های قومی اهمیت می‌دهند.^۲

کلیدواژه

ايراني‌ها، تغيير فرهنگي، خلقيات ايراني، فرهنگ سیاسي، هویت فرهنگي.

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ مسائل اجتماعی ایران (دانشگاه خوارزمی) بهار و تابستان ۱۳۹۸، دوره ۱۰، شماره ۱

فرا تحلیل تحقیقات مربوط به
طلاق: رویارویی عوامل
فردی و اجتماعی

سامانه سادات سدیدپور^۱

خانواده‌ی سالم زیربنای سلامت آینده جامعه و نیازمند راه‌کارهایی برای اصلاحات اجتماعی و فرهنگی است، از آنجاکه طلاق در کشور ما به نقطه بحران رسیده و بسیاری از خانواده‌ها با آن درگیر هستند، محققان زیادی را به تکاپو در بررسی این مسئله واداشته است. هدف اصلی این پژوهش بررسی تحقیقات انجام شده در زمینه طلاق در ایران است. این امر می‌تواند به ایجاد ارتباط بین مطالعات و دسترسی به یک نتیجه منسجم از میان مطالعات پراکنده کمک کند.

با توجه به هدف اصلی پژوهش روش انجام این پژوهش از نوع فرا تحلیل است. در فرا تحلیل ابتدا اطلاعات از تک‌تک منابع اولیه استخراج می‌شود و سپس اطلاعات به دست آمده با همدیگر ترکیب می‌گردد و درنهایت یک نتیجه جدید به دست می‌آید. جامعه آماری تحقیق حاضر مقالات علمی- پژوهشی مرتبط با طلاق طی ۱۰ سال اخیر، مقالات چاپ شده در مجلات علمی- پژوهشی و پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی ارشد و دکتری در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۴ است. روایی از فرمول چارلز اسپرمن و ویلیام براون، ۱۴۷۰ به دست آمد که نشان‌دهنده روایی مطلوب است. از بین عوامل مؤثر بر طلاق میزان نابسامانی اجتماعی با اندازه اثر ۱.۳۴، نوع وسیله مورداستفاده ارتباط‌جماعی با اندازه اثر ۱.۲۵، سطح تحصیلات با اندازه اثر ۱.۰۰۲، شیوه همسرگرینی با ۱.۵۸ و تعداد فرزندان با ۱.۱۴ مؤثرترین عوامل در بروز طلاق هستند که از این میان شیوه همسرگرینی با ۱.۵۸ مؤثرترین عامل در بروز طلاق است. بررسی میانگین اندازه اثر نشان می‌دهد اندازه اثر عوامل اجتماعی ۰.۸۴ است که بنا به تفسیر کohen حاکی از تأثیرگذاری زیاد عوامل اجتماعی است.^۲

کلیدواژه

طلاق، خانواده، فرا تحلیل، عوامل اجتماعی، شیوه همسرگرینی

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلب سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران دوره ۷، شماره ۲ پاییز و زمستان ۱۳۹۵

کنش صادقانه و عوامل
مؤثر بر آن: رویارویی
عاملیت و ساختار در
نهاد علم

سمانه سادات سدیدپور^۱

هدف: این پژوهش کوششی در بررسی منشأ کنش صادقانه- غیر صادقانه است و این پرسشن را مطرح می‌کند که از بین دوگانه عاملیت و ساختار، کدامیک به کنش صادقانه می‌انجامد. روش: روش مطالعه در این پژوهش، پیمایش مقطعی بود. جامعه آماری ۱۱۰ نفر از دارندگان مدرک کارشناسی ارشد بودند که در مقطع کارشناسی در دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی تحصیل کردند. تعداد ۱۰۰ پرسشنامه به طور کامل بازگشت. شیوه نمونه‌گیری به شیوه تصادفی ساده بود. ابزار گردآوری داده، پرسشنامه محقق ساخته بود که بر اساس تجربیات شرکت کنندگان از کنش صادقانه و غیر صادقانه به دست آمد. داده‌ها با کمک نرم‌افزار اس.پی.اس- ویرایش ۱۶ پردازش شده‌اند. آلفای کرونباخ ۰.۷ به دست آمد. یافته‌ها: در کنش صادقانه، تأثیر عاملیت با 0.54 ± 0.04 بیش از ساختار 0.4 ± 0.04 است و در کنش غیر صادقانه اهمیت ساختار 0.4 ± 0.03 از عاملیت 0.2 ± 0.04 بیشتر است. درصد آموزش‌دیدگان به هم‌زمانی تأثیر ساختار و عاملیت اشاره دارند. همچنین یافته‌ها معناداری متغیرهای زمینه‌ای را تأیید می‌کند. نتیجه‌گیری: پژوهش نشان داد 41.7 درصد شرکت کنندگان به تأثیرگذاری توأم‌ان عاملیت و ساختار اذعان دارند. این در حالی است که پژوهش‌های پیشین تنها به یکی از دو عامل ساختار و عاملیت توجه داشتند. این مطالعه نشان داد بیشتر افرادی که کنش غیر صادقانه انجام می‌دهند، فرافکنی می‌کنند.^۲

کلیدواژه

آموزش عالی، کنش صادقانه، ساختار، عاملیت، فرافکنی

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلب سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، دوره ۱۸، شماره ۵۹ - شماره پایی ۵۹

کدهای اخلاق پژوهش
در تجربه‌ی
زیسته‌ی نخبگان
علوم اجتماعی

سامانه سادات سدیدپور^۱

زمینه: آسیب‌شناسی نهاد علم در گزارش‌های داخلی بیانگر شکاف میان وضعیت موجود و اخلاق حرفه‌ای مطلوب است. به منظور دریافت کدهای اخلاق پژوهش نخبگان با تأکید بر خود- دریافته آنان، پژوهش حاضر در صدد دستیابی به دغدغه‌های تجربه شده و کدگذاری و دسته‌بندی آن‌ها با رویکردی بومی است. روش: روش پژوهش حاضر تلفیقی از رویکردهای کیفی - کمی است. جامعه مورد مطالعه شامل ۱۸۲ نفر از استادان و دانشجویان دکتری یا به عبارتی، نخبگان رشته علوم اجتماعی در هشت دانشگاه دولتی شهر تهران، اصفهان و شیراز است. نمونه‌گیری از نوع در دسترس و حجم آن تعداد ۱۳۰ نفر بوده است. داده‌ها با ابزار پرسشنامه و پرسش باز پاسخ گردآوری و با تکنیک تحلیل محتوای کیفی مورد تحلیل قرار گرفته است. یافته‌ها: بر اساس یافته‌ها، صفات سلبی کدهای اخلاق پژوهش به ترتیب، ضعف امانت‌داری ۶۳٪، ضعف صداقت ۲۱٪ و میانمایگی مدیریت پژوهشی ۱۶٪ بوده است. میزان بیشتر دغدغه تجربه شده نخبگان در جامعه علمی که با آن سرو کار دارند به ضعف مناسبات و اخلاق فردی عاملان پژوهشی (۸۴٪) و میزان کمتر آن به ساختار مدیریت پژوهشی (۱۶٪) نسبت داده شده و از این‌رو، تأکید بر سطح خرد بوده است. نتیجه‌گیری: با تبدیل صفات سلبی به صفات ایجابی، کدهای اخلاق پژوهش به ترتیب به امانت‌داری حرفه‌ای، صداقت حرفه‌ای و مدیریت عقلانی اختصاص یافته است.^۲

کلیدواژه

کدهای اخلاق پژوهش، تجربه‌های زیسته، نخبگان

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ اخلاق فناوری اطلاعات مبتنی بر رهیافت موجیت گرانی فناورانه، سال نهم، شماره ۴

بررسی وضعیت اشتغال خارج
از خانه زنان
فارغ التحصیل دانشگاهی

سمانه سادات سدیدپور^۱

مثبت یا منفی بودن اشتغال زن در خارج از خانه، از قابل بحث ترین مسائل خانواده‌ها بوده است، اما در این مطالعه بیشتر زنان در یک قالب یکپارچه مورد بررسی قرار گرفته‌اند و به گروه‌های مختلف توجهی نشده است و تصویر پژوهشگران از زن، انعطاف‌پذیر نبوده است. لذا این پژوهش در صدد است با نگاهی عاری از هرگونه جانبداری، وضعیت اشتغال را از دیدی متفاوت برای زنان فارغ‌التحصیل دانشگاهی بررسی کند. با توجه به اهداف آن از دو روش مطالعه استنادی و پیمایش استفاده شده است. در این تحقیق با توجه به آن‌که بررسی میزان اشتغال زنان فارغ‌التحصیل دانشگاهی ساکن تهران و عوامل مؤثر بر آن بوده است، جامعه آماری زنان فارغ‌التحصیل دانشگاهی ساکن در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در نظر گرفته شده است. حجم جامعه نمونه ۵۰۰ نفر در نظر گرفته شده است. روش نمونه‌گیری خوش‌های تصادفی بوده و ضریب آلفای کرونباخ، پرسشنامه ۱۱ آیتمی، ۰.۸۷ به دست آمد. زین شرکت کنندگان، نزدیک به پنجاه درصد مجرد بوده و با توجه به نرم جامعه، بیشتر افراد وضعیت اقتصادی خود را متوسط ارزیابی کرده بودند. نزدیک به یک‌چهارم این دختران در فضای خصوصی و به کمک معرف شاغل شده بودند. با وجود اینکه بیش از نیمی از افراد نمونه تمایل داشتند تغییر شغل دهنند اما با توجه به اهمیت میزان حقوق و مزایای شغل، ویژگی‌های رفتاری همکاران خود را تحمل می‌کردند که این امر می‌تواند نشانه‌ای هشدار‌دهنده در زمینه فضای موجود برای کار دختران جوان باشد.^۲

کلیدواژه

زنان، اشتغال، خارج از خانه، فارغ‌التحصیل دانشگاه

۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلب سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

۲ جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه سال چهارم پاییز و زمستان ۱۳۹۴ شماره ۲

بررسی جایگاه تفکر انتقادی در
منابع دانشگاهی مطالعاتی
رشته جامعه‌شناسی

سمانه سادات سدیدپور^۱

این مقاله با رویکردی کمی کیفی در تلاش است ضمن انجام روش استادی کتابخانه‌ای، با به کارگیری تکنیک تحلیل محتوا، مهم‌ترین منابع نظری رشته علوم اجتماعی را به لحاظ میزان اعتنای به تفکر انتقادی مورد بررسی قرار دهد. مطالعه حاضر از نوع بنیادی کاربردی است. یافته‌ها نشان‌گر آن است که منابع، اعتقادی به تقلید صرف نداشتند، اگرچه تنها نیمی از آن‌ها مشوق تفکر انتقادی در دانشجویان بوده‌اند. بررسی رویکرد منابع نظری ارائه شده توسط اساتید نسبت به تفکر انتقادی نشان می‌دهد: نسبت استفاده از منابع داخلی به منابع خارجی $3/8$ است. بررسی نشریات نشان می‌دهد: میانگین استفاده از منابع تالیفی، با تنها 30% افزایش همراه بود است. نتایج پژوهش نگاه تحقیقات انجام شده در زمینه تفکر انتقادی در علوم اجتماعی را مبنی بر اینکه ظرفیت نوآوری، تنوع و ساختارشکنی در تحقیقات اجتماعی از بین رفته است، تأیید می‌کند. منابع دانشگاهی و مطالعاتی علوم اجتماعی، تفکر انتقادی را در جامعه علمی تشویق نمی‌کنند.^۲.

کلیدواژه

تفکر انتقادی، دانشجویان، آموزش عالی، علوم اجتماعی و منابع دانشگاهی

^۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

^۲ راهبرد اجتماعی فرهنگی سال سوم پاییز ۱۳۹۳ شماره ۱۲

تحلیل اثرات دور کاری زنان
شاغل و متاهل بر تعادل
کار - زندگی

سامانه سادات سدیدپور^۱

هدف اصلی این پژوهش شناسایی اثرات طرح دورکاری بر ایجاد تعادل میان کار و خانواده زنان شاغل بود. روش این بررسی کیفی و از دو شیوه نظاممند تحقیقات انجام شده و مصاحبه عمیق نیمه ساخت یافته استفاده شد. شیوه گردآوری داده‌ها، مصاحبه عمیق (با ۲۰ نفر از زنان شاغل و متأهل در ادارات دولتی شهر تهران که تجربه دورکاری را داشته‌اند) به صورت نیمه ساخت یافته بود و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تکنیک تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. یافته‌های پژوهش بیان کننده آن است که دورکاری موجب کاهش تعارض کار و خانواده و بهبود توازن میان زندگی کاری و خانوادگی زنان شاغل می‌شود. دستاوردهای پژوهش حاکی از آن است که زنان شاغل به پذیرش دورکاری تمایل دارند، اما مدیران، حامی دورکاری نیستند. شرکت‌کنندگان ضمن اشاره به اثرات مثبت دورکاری بر تحکیم خانواده و پرزنگ شدن نقش مادری و همسری، تأثیر طرح فوق را بر ایجاد تعادل کار و خانواده در زنان شاغل مثبت ارزیابی کردند. از نگاه آن‌ها ساعات کاری مناسب، شناور و منعطف، باعث افزایش بهره‌وری فعالیت‌های شغلی و درنتیجه بهره‌مندی سازمان از نیروی کاری باثبات‌تر و بالانگیزه‌تر و افزایش توجه به خانواده خواهد شد و اجرای آن بهایی است که برای سلامت خانواده و جامعه پرداخت می‌شود.^۲

کلیدواژه

اشغال، خانواده، دورکاری، زنان

۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلبه سطح ۳، دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

۲ فصلنامه علمی مطالعات اجتماعی روان‌شناسی زنان دوره ۱۳، شماره ۳ - پاییز ۱۳۹۴

تأثیر خشم و کظم غیظ بر
سلامت روان در منابع
اسلامی و غربی

سامانه سادات سدیدپور^۱

آیا می‌توان گفت فروبردن خشم در روابط انسانی، زمینه‌ساز آرامش، سلامت روان و ارتباتی فرهنگ است. مقاله حاضر، در میام پاسخ به این پرسش است. رویکرد این مطالعه توصیفی بوده که با گردآوری اطلاعات از متون اسلامی و منابع پژوهشی علمی به کمک روش تحلیل استادی انجام گرفته است. بررسی مطالعات انجام شده نشان می‌دهد میان دیدگاه اسلامی و غربی درباره چگونگی مواجه شدن با خشم، تفاوت اساسی وجود دارد. در دیدگاه غربی خشم بیمار گون را باید درمان کرد، اما در همان حال نباید خشم را سرکوب کرد. در این دیدگاه‌ها به طور معمول به علت ایجاد خشم توجه نمی‌شود، اما روایات اسلامی در بحث کظم، غیظ سعی در حل کردن ریشه‌ای مسئله دارد داشته‌های این پژوهش نشان می‌دهد بروز خشم نه تنها به سلامت کمکی نمی‌کند، بلکه علاوه بر سلامت روان، بر سلامت جسم افراد نیز تأثیر نامطلوب دارد، در صورتی که بررسی احادیث پیشوایان اسلام نشان می‌دهد فروبردن خشم، افرون بر تأمین سلامت و امنیت افراد، آنان او را به سمت کمال عقل نیز رهنمون می‌سازد.^۲.

کلیدواژه

خشم، سلامت روان، کظم غیظ در قرآن و حدیث

۱ دکترا مسائل اجتماعی ایران، طلب سطح،^۳ دانش آموخته مدرسه علمیه الزهرا علیها السلام

۲ فصلنامه مشکوه، دوره ۳۴، شماره ۱ - شماره پایی ۱۲۶ بهار و تابستان ۱۳۹۴